ಜೈನ ಶಾಸನಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪದ್ಯಗಳು

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಶೈವಶಾಸನಗಳು ಶಿವನಸ್ತುತಿಯಿಂದಲೂ, ವೈಷ್ಣವಶಾಸನಗಳು ವಿಷ್ಣುಪರವಾದ ಸ್ತುತಿಯಿಂದಲೂ, ಜೈನಶಾಸನಗಳು ಜಿನಸ್ತುತಿಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ.. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನಶಾಸನಗಳ ಪ್ರಾರಂಭದ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಈ ಸಂಪ್ರಬಂಧದ ಉದ್ದೇಶ.

೧. ನೂರಾರು ಜೈನ ಶಾಸನಗಳ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಬಹು ರೂಢಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನ ಪದ್ಯವು :

ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮ ಗಂಭೀರ ಸ್ಯಾದ್ವಾದಾಮೋಘಲಾಂಛನಂ
ಜೀಯಾತ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ನಾಥಸ್ಯ ಶಾಸನಂ ಜಿನಶಾಸನಂ ||

[ಎ.ಕ ೨(ಪ.) ೧೭೬ (೧೪೩) ೧೧೩೧. ಶ್ರವಣ ಬೆಳಗೊಳ]

ಈ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜೈನಾಚಾರ್ಯರಾದ ಅಕಳಂಕರ (೮ಶ.) ಪ್ರಮಾಣಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಮೂರುಲೋಕಗಳಿಗೂ ಒಡೆಯನಾದ ತೀರ್ಥಂಕರಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ಪ್ರಣೀತವಾದ, ಪರಮ ಗಂಭೀರ ಸ್ಯಾದ್ವಾದದ ಅಮೋಘ ಲಾಂಛನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಜಿನಶಾಸನವು ಗೆಲುವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ–ಎಂಬುದು ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಸಾರಾಂಶ.

೨. ಕಿಲತ್ರು ಜ್ಯೆನ ಶಾಸನಗಳ ಮೊದಲಲ್ಲಿ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮಂಪಕಮಿ ತಮ್ಮನಾದ ಜಿನವಲ್ಲಭನು ಸುಮಾರು ೯೫೦ ರಲ್ಲಿ ಬರಿಸಿದ ಗಂಗಾಧರಂಶಾಸನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ, ಓಂ ನಮ: ಸಿದ್ಧೇಭ್ಯಃ – ಎಂದು ಇದೆ. ಪಂಚ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಸಿದ್ಧ ಪರಮೇಷ್ಠಿಯು ಕರ್ಮಗಳನ್ನ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶಗೊಳಿಸಿದವರು, ಅರ್ಹಂತ (ಜಿನ – ತೀರ್ಥಂಕರರಿ)ಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆದವರು. ಅಂತಹ ಸಿದ್ಧರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು ಎಂಬದಾಗಿ ಶಾಸನಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮನಗಳನ್ನ ನಿವೇದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಕಿಲವು ಶಾಸನಗಳ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ, ಶುಭ ಸೂಚಕ ಪದಂಗಳಶಬ್ಧವಾಗಿ, ಕೇವಲ 'ಸಿದ್ಧಂ' ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳುತ್ತದೆಂಟು: ಸಿದ್ಧಂ ನಿಜದಾದ ಪ್ರತೀಲ ಸೀನಪ್ರಗುಣಮ... ಸೀನನ್ತು [ಎ.ಕ. ೩. (ಪ.) ಲ೬.೭ ಶ.] ಬನವಾಸಿಯ ಆದಿಕದಂಬರ ವ್ಯಾಗೀಶ ವರ್ಮನ (ಳಜಜಔಲಂ) ದೇವಗಿರಿ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನವು ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೂ 'ಸಿದ್ಧಮ್' ಎಂದಿದೆ; ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. ಳಜಲ ರ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಶಾಸನಮೊಬದ ಗವನಾರ್ಹ [ಜಿಬಿಬಿಆರ್ ಎಸ್ ೧೨;೧.ಎ.೭.; ಬನವಸಿಯ ಕದಂಬರು (೧೯ಲ೩). ಲ. ಕ್ರಿ.ಶ. ಳಜಲ. ಪು. ೧೬–೧೭ : ಸಿಕಿಐ (೧೯ಲಜ). ೯ ಪು. ೩ಳ–೩ಲ]. ಇದೇ ಆದಿ ಕದಂಬರ ಹರಿವರ್ಮನ (ಜ೧೯–೩೦) ಹಲಸಿ ಶಾಸನವೂ ಸಿದ್ಧಮ್ ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ [ಸಿ.ಕಿ.ಐ. (೧೯ಲಜ).೨೯. ಕ್ರಿ.ಶ. ಜ೨೩. ಪು. ೧೦೭; ಜಿಬಿಬಿಆರ್ ಎಎಸ್ ೯.; ಇ.ಆ.೬]. ಆದರೆ ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಸಿದ್ಧಂ– ಸಿದ್ಧಮ್ ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಶಾಸನಗಳೆಲ್ಲ ಜೈನಶಾಸನಗಳೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವುದು ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಹಿಂದೂ, ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಬಗೆಯ ಆರಂಭ ಸಿದ್ಧಮ್ ಎಂದಿದೆ [ಸಿಕಿಐ(೧೯ಲಜ). ೧.ಳ. ಶ. ಪು. ೩; ಎ.ಕ ೭, ಎಸ್ ಕಿ. ೨೬ಳ] . ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಸಂಬಂಧದ ಮಯೂರವ ತಾಮ್ರಪಟವಾದ, ಕದಂಬರ ರವಿವರ್ಮನ ದಾವಣಗೆರೆ ಶಾಸನವೂ ಸಿದ್ಧಮ್ ಎಂದೇ ಮೊದಲಾಗಿದೆ [ಸಿಕ್ಕಿ (೧೯ಲಜ) .೨೦.ಜ೨ಳ. ಪು. ೭೦; ಮೈಸೂರು ೧೯೩೩; ಎ.ಇ. ೩೩, ಪು. ಲ೭]. ಸಿದ್ಧಂ ಶಬ್ದದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ತಿಕ, ಕಮಲ, ಪಾದ, ಶಂಖ ಮೊದಲಾದ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ

ಕಿತ್ತಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಂ ಎಂಬುದನ್ನು ಜಾತ್ಯತೀತವಾದ ಮಂಗಳವಾಚಕವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಓಂ ನಮಃ ಸಿದ್ಧೇಭ್ಯಃ - ಎಂಬುದು ಜೈನಪರವಾದ ಮಾತಾಗಿದೆ.

೩. ಮೇಲಿನ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ 'ಓಂ' ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸದೆ ಕೇವಲ 'ನಮಃ ಸಿದ್ಧೇಭ್ಯಃ' ಎಂದಷ್ಟೇ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವಂತೆ, ಶಾಸನಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ [ಸೌ.ಇ.ಇ. ೯-೧, ೩೪೬ ಮತ್ತು ೩೪೭. ೧೨೭೫-೭೬. ಕೋಗಳಿ (ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿ/ಹಡಗಲಿ ತಾ) ಪು. ೩೬೯-೭೦]. ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ 'ನಮಃ ಸಿದ್ಧೇಭ್ಯಃ ಭದ್ರಂ ಭೂಯಾತ್' ಎಂಬ ಆರಂಭ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ [ಸೌ.ಇ.ಇ. ೨೦, ೪೬.೧೧೭೨. ಗುಡಗೇರಿ (ಧಾ ಜಿ/ಶಿರಹಟ್ಟಿ ತಾ)]. ಇದರ ಉತ್ತರಾರ್ಧ ಭಾಗವಾದ ಭದ್ರಂ ಭೂಯಾತ್ ಎಂಬುದು ಒಂದು ವಾಕ್ಯವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಜನಪ್ರಿಯ ಶ್ಲೋಕದ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ.

೪. ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ 'ಭದ್ರಮಸ್ತು ಜಿನಶಾಸನಾಯ' ಎಂದಷ್ಟೇ ಇದೆ [ಎ.ಕ ೬, ಚಿಕ್ಕಮ. ೭೫. ಕಡವಂತಿ ಪು. ೧೮೫; ಸೌ.ಇ.ಇ. ೧೧-೧. ೯೪.೧೦೫೯. ದಂಬಳ (ಧಾಜಿ/ಮುಂಡರಗಿ ತಾ) ಪು. ೮೯]. ಇದು ಕೂಡ ಒಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕದ ತುಣುಕಾಗಿದ್ದು, ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಪೂರ್ತಿ ಶ್ಲೋಕವನ್ನೇ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ: ಭದ್ರಮಸ್ತು ಜಿನಶಾಸನಾಯ ಸಂಪದ್ಯತಾಂ ಪ್ರತಿವಿಧಾನ ಹೇತವೇ

ಅನ್ಯವಾದಿಮದಹಸ್ತಿ ಮಸ್ತಕಸ್ಫ(ಸ್ಫೋ)ಟನಾಯ ಘಟನೇ ಪಟ(ಟೀ)ಯಸೇ ।

[ಎ.ಕ ೭(ಪ) ಮದ್ದೂರು ೫೪ (೧೧೧ ಮವ ೩೧). ೧೧೧೭. ತಿಪ್ಪೂರು (ಮಂಡ್ಯ ಜಿ/ಮದ್ದೂರು ತಾ) ಪು. ೨೮೨ ಎ.ಕ ೨(ಪ.) ೭೯ ೧೨ ಶ. ಪು. ೫೫; ಅದೇ ೮೨(೭೩) ೧೧೧೮. ಪು ೬೪. ಇತ್ಯಾದಿ]. ಈ ರಥೋದ್ಧತ ಶ್ಲೋಕದ ಸಾರಾಂಶ: ಯಾವ ಜಿನಶಾಸನವು ಅದರ ಪಾಲಕರ ಸ್ವರಕ್ಷಣೆಗೆ ಮೂಲವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಪರವಾದಿಗಳೆಂಬ ಮದಿಸಿದ

ಆಸಿಗಳ ತಲೆಗಳನ್ನು ತ್ರುಡಿಬ್ಬಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆಯೋ ಅಂತಹ ಜಿನ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಜಯವಾಗಲಿ ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 'ಸಂಪದ್ಧತಾಂ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಬದಲಿಗೆ 'ಸಂಬದ್ರತಾಂ' ಎಂಬ ಪಾಠಭೇದವಿದೆ [ಸೌ.ಇ.ಇ. ೯-೧, ೨೨೧೧೧-೧೨ ಶ. ತಿರುಗರ ಕುಂಟ (ಆಂಧ್ರ ಅನಂತಪುರ ಜಿಲ್ಲಾದರ್ಶವರಂತಾ) ಪು. ೨೨೪. ಸಾಲು : ೫-೬]

೫. ಭದ್ರಮಸ್ತು ಜಿನಶಾಸನಾಯ ಎಂಬುದರ ಬದಲು ಭದ್ರಮಸ್ತು ಜಿನಶಾಸನಸ್ಯ ಎಂದೂ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲುಂಟು [ಎ.ಕ.೨(ಪ.) ೧೫೫ (೧೨೬) ೧೧೧೩. ಪು. ೯೦].

೬. ಭದ್ರಂ ಭೂಯಾಜ್ಜಿನೇಂದ್ರಾಣಾಂ ಶಾಸನಾಯ ಘನಾಶಿನೇ

ಕುತೀರ್ಥ ಧ್ವಾಂತ ಸಂಘಾತ ಪ್ರಭಿನ್ನ ಘನಭಾನವೇ ॥

ಎಂಬೀ ಶ್ಲೋಕವು ಹಲವಾರು ಶಾಸನಗಳಿಗೆ ಮುಡಿಯ ಮಾಣಿಕ್ಯವಾಗಿದೆ

[ಸೌ.ಇ.ಇ. ೨೦, ೩೨.೧೦೪೫. ಕುಯಿಬಾಳ್ (ದಾಜಿ/ಕುಂದಗೋಳತಾ); ಎ.ಕ. ೨(ಪ.) ೭೧ (೬೪) ೧೧೬೩. ಪು. ೨೬-೨೭; ಅದೇ, ೧೫೬(೧೨೭) ೧೧೧೫. ಪು. ೯೩.; **Inscriptions from Nanded District,** ಸಂ. ೮ಪು. ೧೮. ಇತ್ಯಾದಿ]. ಪಾಪಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಂತಹುದೂ, ಅನ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೆಂಬ ಕತ್ತಲೆಯ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಓಡಿಸುವಂತಹ ಬೆಳಗುವ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಇರುವಂತಹುದೂ ಆದ ಜಿನೇಂದ್ರರ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ಎಂಬುದು ಈ ಶ್ಲೋಕದ ತಾತ್ಪರ್ಯ.

೭. ಭದ್ರಂ ಭವತ್ವಮೀ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಯುತಿಕ ಮಂಡಾಪಟೋದನ ಸುಮಿತ್ರದಿ ವಾಕರಾಯ

ಸಂಸಾರ ಸಾಗರ ವಿಚಿತ್ರತಮ ಘಜಾತೋರ್ ಸ್ಥಾಪನಳಿವ ಕ್ರೀತಾ ಜಿನ ಶಾಸನಾಯ ॥

[ಸೌ.ಇ.ಇ. ೯–೧, ೩೮೭. ೧೨೯೭. ಮಸ್ಣಿರ ಏ ಸಲಾಡ (ಬಳ್ಳಾರಿಜಿಹ ರಪಸಹಳ್ಳಿ ತಾ)]

ಮಲ್ಲ,ದಾರ್ವಿಕರಿಂಬ ಬಿಳಿಯ ತಾವರಿಗಳ ಗುಂಪನ್ನ ಬಿಳಗುವ ಸ್ಯುನತಿಯೂ ಸಂಸಾರ ಹಿಬ ಕಡಲನ್ನ ದಾಟಿ ಪಾರಾಗಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿರುವಂತಹುದೂ ಆದ ಜಿನ ಶಾಸನವು ವಿಜೃಂಭಿಸಲಿ ಎಂಬದು ಈ ಪದ್ಯದ,ಬಾವಾರ್ಥ.

೮. ಮೇಲಿನ ಮಾದಿರಿಯನ್ನ ಮುಂದುವರಿಸಿರುವ ಪತ್ತೊಂದು ಪದ್ಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಹೀಗಿದೆ:

,ದಾರ್ವಿಕ ತ್ರುಣ್ಡಾ ರೀಕಪ್ಷ್ಣಪ್ರಮೋದನ ಕಥಯ ಗುಣೋತ್ತರಾಯ

ಸಂಸಾರ ಸಾಗರ ನಿಮಂ..ಹ ಸ್ತಾವಳಂಬನ ಪತೇ ಜಿನಶಾಸನಾಯ ||

[ಎ.ಕ. ೭–೧, ಶಿಕಾ.೮. ಸು ೧೦೮೦. ಪ್ರು .೧೨೪. ಈಸೂರು (ಶಿಜಿ/ಶಿಕಾರಿಪ್ರು ರ ತಾ)]

,ದಾರ್ವಿಕರಿಯ ಬಿಳಿಯ ತಾವರಿಕೊಳಕ್ಕೆ ನಲ್ಲೆಪು ತರುವ ಬಳ್ಳಿರು ಗುಣವೂ ಸಂಸಾರ ಹಿಬ ಕಡಲೊಳಗಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿರುವವರನ್ನ ಪಾರುಮಾಡುವ ಕೈರುೂ ಆಗಿರುವ ಜಿನರ ಬೋ,ದೆಯು ಬಿಳಗಲಿಎಂಬದು ಈ ಪದ್ಯದಸಾರ.

೯. ,ಬದ್ರಂ ಸವಸ್ತ,ಬದ್ರಸ್ಯ ಪೂಜ್ಯಪಾದಸ್ಯ ಸನ್ಮತೇ:

ಅಕಳಂಕ ಗುರೋರ್ಬ್ಬೂರ್ಯಾತ್ಶಾಸನಾಯ ಜಿನೇಶಿನಃ ||

[ಎ.ಕ. ೭–೧, ಶಿಕಾರಿ. ೨೨೧–೧೦೭೫. ಬಂದಳಿಕೆ (ಶಿಜಿ/ಶಿಕಾರಿ ತಾ) ಪ್ರು. ೨೯; ಎ.ಕ. ೮–೨, ಸೊರಬ. ೨೩೩. ೦೧೧೩೮–೩೯. ಪ್ರು ದ್ರಿ–ಉದ್ಧರಿ.ಪ್ರು. ೯೬]

ಸವಂತ,ಬದ್ರು, ಬಲ್ಲಿದ ಪೂಜ್ಯಪಾದರ, ಅಕಳಂಕ ಗುರುಗಳ ಶಾಸನವೂ (ಬೋ,ದೆಯು) ಆಗಿರುವ ಜಿನಶಾಸನಕ್ಕೆ ಲೇಸು ಇರಲಿ–ಎಂಬದು ಈ ಶಾಸನ ಪದ್ಯದ ತಿರುಳು. ಸ್ವಾರಸ್ಯಗಳು ಕಿಲವು ಈಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿವೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಮೊದಲು ಬರೆದು, ಆಮೇಲೆ

ವಿಖ್ಯಾತವಾದ ಬಹುಶ್ರುತರು ಶ್ರೀಮತ್ ಪರಮಗಂಭೀರ ಸ್ಯಾದ್ವಾದಾಮೋಘ–ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಅಕಳಂಕ ಪದ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಿದೆ. ಈ ಅಳವಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವೂ ಇದೆ. ಸಮಂತಭದ್ರ ಪೂಜ್ಯಪಾದ ಅಕಳಂಕ ಎಂಬ ರತ್ನತ್ರಯರು ಆಚಾರ್ಯತ್ರಯರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಗೌರವಾದರದ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿ ಅವರ ಸ್ತುತಿ ಪದ್ಯ ಮೊದಲು ಬಂದಿದೆ; ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಈ ಮೂವರು ಪ್ರಾಚೀನ ಆಚಾರ್ಯರು ಮಾಡಿರುವ ಬರವಣಿಗೆಯ ಸಾರವೇನಿದ್ದರೂ ಜಿನರಿಂದ ಪ್ರಣೀತವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮುಂದುವರಿಕೆಯೇ ಆಗಿದೆ ಎಂಬ ಸೂಚನೆ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಿದೆ. ಆದಿಪಂಪ, ಪೊನ್ನ, ನಾಗಚಂದ್ರ, ನಯಸೇನ, ಅಗ್ಗಳ ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳು ಸಮಂತಭದ್ರ ಮತ್ತು ಪೂಜ್ಯಪಾದ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೧೦. ಜಗತ್ತ್ರಿತಯನಾಥಾಯ ನಮೋ ಜನ್ಮ ಪ್ರಮಾಥಿನೇ
ನಯಪ್ರಮಾಣ ವಾಗ್ರಶ್ಮಿಧ್ವಸ್ತ ಧ್ವಾಂತಾಯ ಶಾಂತಯೇ ||
[ಎ.ಕ. ೨(ಪ) ೨೦೯(೧೬೦) ೧೨ ಶ ಪು. ೧೪೪]

ಸ್ಯಾದ್ವಾದಾತ್ಮಕವಾದ ವಾದಗಳೆಂಬ ಕಿರಣಗಳ ಮೂಲಕ ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಓಡಿಸುವವನೂ, ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನೂ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವವನೂ, ಆದ ಶಾಂತಿಜಿನರಿಗೆ ನಮನಗಳು– ಎಂದು ಪ್ರಣಾಮ ತಿಳಿಸಿರುವ ಈ ಶಾಸನ ಪದ್ಯದ ಬಳಕೆ ಅನ್ಯತ್ರ ಕಂಡು ಬಂದಿಲ್ಲ.

೧೧. ಜಯತಿ ಜಗದೇಕಭಾನುಃ ಸ್ಯಾದ್ವಾದ ಗಭಸ್ತಿ ದೀಪಿತಂ ಯೇನ
ಪರಸಮಯ ತಿಮಿರ ಪಟಲ ಸ್ವಾತ್ಮಕೃತ ಸಕಲ ಭುವನೇನ ||

[ಮೈ.ಆ.ರಿ. ೧೯೨೦. ಪು. ೨೩. ಕ್ರಿ.ಶ. ೮ ಶ. ನರಸೀಪುರ ರಾಜಪುರ; **IWG:** ೧೯೮೪: ಎನ್ ಪಿ. ೭೧: ಪು. ೨೫೩] ಈ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನವು ಗಂಗರ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲೊಂದು, ಸ್ಯಾದ್ವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂಬ ಅಂಬರವನ್ನು ಬೆಳಗುವ ಧಾಮ ಒಬ್ಬನೇ ಸೂರ್ಯನು ಅನ್ಯದರ್ಶನಗಳೆಂಬ ಕತ್ತಲೆಯ ಸರೋವರವನ್ನೋ ಆತನಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಮಾಣಿಕ ಜೈನ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಲಾಗಿದೆ.

೧೨. ಜಯತ್ಯನೇಕಾಂತ ತತ್ವ ಮಾರ್ಗವಿಮೃಣ್ಣಸ್ತದುರುವಾನಿವ

ಶ್ರೀವರ್ಧಮಾನ ದೇವೋ ನಿತ್ಯಂ ಪದ್ಮಪ್ರಬೋಧನಃ ||

[ಕ.ಇ.೧,೩.೭೫೦. ಆಡೂರು (ಹಾನಗಲ್ ತಾ)]

ವಿಶಾಲವಾದ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಒಬ್ಬನೇ ಸೂರ್ಯನು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಕಿರಣರಾಜಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಾನೆಯೋ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯವೂ ತಾವರೆಗಳನ್ನು ಅರಳಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ ಹಾಗೆ ತನ್ನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಬುಧಶ್ರಾವಕ ವೃಂದವನ್ನು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವ ವರ್ಧಮಾನ (ಮಹಾವೀರ)ನಿಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ವರ್ಧಮಾನನನ್ನು ಸೂರ್ಯನಿಗೂ ಆತನ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಆಲಿಸುವ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ತಾವರೆಗಳಿಗೂ ಹೋಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಸಮೀಕರಣಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿದೆ.

೧೩. ಜಯತು ದುರಿತ ದೂರಃ ಕ್ಷೀರ ಕೂಪಾರ ಹಾರಃ

ಪ್ರಥಿತ ಪ್ರಿಥುಳ ಕೀರ್ತಿ ಶ್ರೀ ಸುಮೇದು ರತೀಶಃ

ಗುಣಮಣಿಗಣಸಿನ್ಧುಃ ಶಿಷ್ಟಲೋಕೈಕ ಬನ್ಧುಃ

ಮುದಮದ ಪ್ರಫುಲ್ಲಃ ಫುಲ್ಲ ಬಾಣಾದಿಸಲ್ಲಃ ||

[ಎ.ಕ. ೨(ಪ.) ೧೫೫ (೧೨೬) ೧೧೧೩. ೦ ಪ್ರ. ೯೦; ಅದೇ, ೧೫೭ (೧೨೮) ೧೧೨೨. ಪ್ರ. ೯೮; ಅದೇ, ೧೫೮ (೧೨೯) ೧೧೨೦. ಪ್ರ. ೯೯. ಇತ್ಯಾದಿ]. ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪದ್ಯಗಳು ಹುಂವಾಗಿ ಶ್ಲೋಕಪರುವಾಗಿರುವಾಗ, ಈ ವೃತ್ತ ಪದ್ಯವು ಮಾಲಿನೀ ವೃತ್ತಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು ನೋಡತಕ್ಕದಾಗಿದೆ. ಪಾಪಗಳಿಂದ ದೂರ ಇರುವ ಸೂಹಾಲುಗಡಲು ಬಿಳುಪಿಗೂ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರಕ್ಕೂ ಹೋಲಿಕೆಯಾಗಿ ವಹಬ್ಬಿದ ಕೀರ್ತಿ ಇರುವವನೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳೆಂಬ ರತ್ನಗಳಿಗೆ ಕಡಲಾಗಿ ಇರುವವನೂ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಬ್ಬನೀ ಬ್ಬಂದುತ್ತು, ಬಲ್ಲಿದರೆಂಬ ದುಯೆಗಳಿಗೆ ಹೂಮಿ ಹಾಗೆ ಇರುವವನೂ ಹ್ ಊಣಮುವ ಮಸ್ಮಥನಿಗೆ ಈಟಿಯಂತಿರುವವನೂ, ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನೂ ಆದ ಶುಭೇಂದು (ಶುಭಚಂದ್ರ) ಮುನಿಯು ವಿಜಯಿಯಾಗಲಿ. ಈ ಪದ್ಯವು, ತೀರ್ಥಂಕರ ವಂದನಾ ಭಕ್ತಿಯ ಪದ್ಯವಾಗಿರದೆ ಒಬ್ಬ ಜೈನಮುನಿಯನ್ನೂ ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಎತ್ತರವನ್ನೂ ಕೊಂಡಾಡುವ ಪದ್ಯವಾಗಿದೆ.

೧೪. ಜಯತ್ಯತಿರು ಜಿಸ್ಕೈಬಾಸುರಸ್ಸುರವ್ವಿತಃ
ಶ್ರೀಮಜ್ಞಾನಪತಿ ಸೃಷ್ಟೇರಾದೀ ಕರ್ತಾದಯೋದರುಃ
[ಸೌ.ಇ.ಇ. ೨೦, ೩. ಸು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೬೩೦. ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರ (ದಾಜಿ/ಶಿರಹಟ್ಟಿತ)]

ವಿರುಗುವದೇವಾಸುರೀಮತಿಗಳಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೊದಲಿಗಲೂ ಇರುವ ಜಿನಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ.

೧೫. ನಿಗ್ರ್ರಂಥ ವ್ರತ ಚಾರಿಸೂ ವಚನಾನ್ನಿ ಸ್ತ್ರಿಯ ರುಷ್ಟ ಯತ್ಕೃತೀ
ಯೋದುಶ್ಛೇದವ ಖ್ಲುರು ತ ಪೃಥ ಶಿಸ್ತ್ರಬಂಜು ಘ್ಯುದ್ಧತಃ ||
[ವೈ.ಆರ್. ೧೯೨೦. ೮ ಶ ಪ್ರ. ೨೩. ನರಸಿಂಹ ರಾಜಪುರ]

೧೬. ಯಸ್ಯ ಸದ್ಧರ್ಮ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಖ್ಯಂ ಜಗ್ಮುಮ್ಮಾರ್ಗನಿಶ್ಚರಾ

ತಸ್ಯ ಶ್ರೀಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಸ್ಯ ಶಾಸನಂ ವರ್ಧತಾಂ ಚಿರಮ್ ||

[ಎ.ಕ ೭(ಪ.) ೬೪ (೪ ನಾಮಂ ೭೬). ೧೧೪೫. ಯಲ್ಲಾದಹಳ್ಳಿ (ಮಂಡ್ಯ ಜಿ/ನಾಮಂತಾ)]

ಯಾರ ಒಕ್ಕಿಯ ದರ್ಪಣದಿಂದಾಗಿ ಹಿರಿಯ ರಿಷಿಮುನಿಗಳು ಆನಂದವನ್ನ (ಮುಕ್ತಿ) ಹೊಂದುವರೋ ಅಂತಹ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಬೋಧನೆಯು ಎಂದೆಂದೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರಲಿ

೧೭. ಶ್ರೀಯಂ ಕ್ರಿಯಾ ಸಮುಜ್ಜಗಾಮ ದಿಶ್ವ ಡಸ್ಸ ವಸ್ತ್ರಭದ್ರ ಮಕಳಂಕ ನಿಷ್ಕಳಾಂ

ತಮೋಪಯ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾಭಾನವ ಸ್ಫುರಂತಿ ತೀರ್ಥರುಷ್ಣಯ ಮಹಾಭಾನವ ||

[ಸೌ.ಇ.ಇ. ೨೦, ೫೨ ೧೦೭೭-೭೮. ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರ. ಪು. ೬೪] ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಈ ಸಂಪ್ರಬಂಧದ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಪದ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಬೇಕು. ಸಮಂತಭದ್ರ ಮತ್ತು ಅಕಳಂಕರು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಈ ಪದ್ಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ.

೧೮. ಶ್ರೀ ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರ ಸಿದ್ಧಾಂತ ದೇವಸ್ಯ ಶಿಷ್ಯ ಭಾಸ್ಕರನಂದಿ ವಿ

ಮಿಥ್ಯಾ ತಿಮಿರಭಿದಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ರತ್ನಾಕರ ಇತಿಸ್ಮೃತಃ ||

[ಎ.ಕ. ೮(ಪ.) ಆಗು ೧೩೩ (೫ ಅಗು ೯೯). ೧೦೭೯-೮೦ ಸುಳಿಗೋಡು ಸೋಮವಾರ (ಹಾಜಿ/) ಪು. ೧೮೬]

'ಉಭಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ರತ್ನಾಕರ' (ಎರಡೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಗರದ ಹಾಗೆ ಸಮೃದ್ಧರು) ಎಂಬ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಿಂದ ಭೂಮಂಡಲದೊಳಗೆ ಹೆಸರುಗಳಿಸಿರುವ ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರ ಸಿದ್ಧಾಂತದೇವನು

ಚಾಂಗಲ ಬಾಳಲಿ—ಎಂಬ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪದ್ಯವು ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದ ಜೈನ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆ.

೧೯. ಶ್ರೀ ನಾಭೇಯೋ ಜಿತಃ ಶಂಭವ ನಮಿ ಮುನಿ ಶ್ರೀ ಸುಪ್ರಭಾನಂತ ಧರ್ಮ

ಶ್ಚಂದ್ರಾಂಕಃ ಶಾಂತಿ ಕುಂಥೂ ಸಸು ಮತಿ ಸುವಿಧಿಃ ಶೀತಳೋ ವಾಸು ಪೂಜ್ಯ

ಮಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಯಃ ಸುಪಾರ್ಶ್ವೌ ಜಲಜರುಚಿರರೋ ನಯುತಃ ಪಾರ್ಶ್ವ ನೇಮಿ

ಶ್ರೀ ವೀರಶ್ಚೇತಿ ದೇವಾಃ ಮುದಿತ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿರ್ಮಂಗಳಾನಿ ||

[ಎ.ಕ ೨(ಪ.) ೩೬೦ (೨೫೪) ೧೩೯೮. ಪು. ೨೧೫] ಇದೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪದ್ಯ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಛಂದಸ್ಸಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ಸ್ರಗ್ಧರಾವೃತ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಗಣ್ಯತೆ ಪಡೆದಿದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ವಸ್ತುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ಎಲ್ಲ ೨೪ ಜಿನತೀರ್ಥಂಕರರ ಸ್ತುತಿ ಇರುವ ಏಕೈಕ ಪದ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ, ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿ, ೨೪ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ನೀಡಲಿ ಎಂಬ ಸದಾಶಯ ಒಡಗೂಡಿರುವ ಜಾತ್ಯತೀತವಾದ ಉದಾತ್ತ ಭಾವನೆ. ನಾಭೇಯ ಎಂದರೆ ಆದಿತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ಪುರುದೇವ (ಋಷಭನಾಥ), ಚಂದ್ರಾಂಕನೆಂದರೆ ಚಂದ್ರಪ್ರಭ ತೀರ್ಥಂಕರ, ಸುವಿಧಿ ಎಂದರೆ ಪುಷ್ಪದಂತ, ಶ್ರೇಯ ಎಂದರೆ ಪುಷ್ಪದಂತ, ಶ್ರೇಯ ಎಂದರೆ ಶ್ರೇಯಾಂಸ, ಜಲಜರುಚಿ ಎಂದರೆ ಪದ್ಮಪ್ರಭ ಎಂದರ್ಥ.

೨೦. ಪೀರೋ ವಿಶಿಷ್ಟಾಂ ಮತಾಯರಾತಿ ವಿತಿ ತ್ರಿಲೋಕ್ಯೈರಭಿಗಣ್ಯತೇಯಃ ನಿರಸ್ತ |

ಕರ್ಮಾನಿಖಿಲಾರ್ಥವೇದೀ ಪಾಯಾದಸೌ ಪಶ್ಚಿಮ ತೀರ್ಥನಾಥಃ ||

[ಎ.ಕ. ೨(ಪ.) ೩೬೦ (೨೫೪) ೧೩೯೮. ಪು. ೨೧೫–೨೧೬]. ಈ ಪದ್ಯದ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಹೆಸರು ಉಪಜಾತಿ. ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದವನೂ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಬಲ್ಲವನೂ ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ

ಉತ್ತಮ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕಡೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನೂ ಆದ ವೀರ (ವರ್ಧಮಾನ ಮಹಾವೀರ) ಜಿನನು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಿ.

೨೧. ಶ್ರೀಮತ್ಪವಿತ್ರಮಕಳಂಕಮನಂತಕಲ್ಪಂ
ಸ್ವಾಯಂಭುವಂ ಸಕಳಮಂಗಳಮಾದಿತೀರ್ಥಂ
ನಿತ್ಯೋತ್ಸವಂ ಮಣಿಮಯಂ ನಿಳಯಂ ಜಿನಾನಾಂ
ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಭೂಷಣಮಹಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ||

[ಎ.ಕ. ೮-೨, ಸಾಗರ. ೧೫೯. ೧೧೫೯. ಹಿರೆಕೆರೆ (ಶಿಜಿ/ಸಾಗರ ತಾ) ಪು. ೩೩೧-೩೩; ಅದೇ, ಸಾಗರ ೧೬೨. ಪು. ೩೩೪]. ಇದೊಂದು ಜಿನಾಲಯದ ಸ್ತೋತ್ರ ಪದ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಅಪರೂಪವೆನಿಸಿದೆ. ಪವಿತ್ರವೂ, ದೋಷರಹಿತವೂ, ತುದಿಯಿಲ್ಲದ್ದೂ, ತನೆ ತಾನೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೂ, ಎಲ್ಲ ಮಂಗಳವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೂ ಆದಿತೀರ್ಥವೂ, ದಿನನಿತ್ಯವೂ ಉತ್ಸವ ಹೊಂದ ಕೊಂಡದ್ದೂ, ರತ್ನಖಚಿತವೂ ಆದ ಜಿನನಿಲಯಗಳಿಗೂ, ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಆಭರಣಪ್ರಾಯವಾದುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಶರಣುಹೋಗುವೆನು.

೨೨. ಶ್ರೀಮಜ್ಜಯತ್ಯನೇಕಾಂತ ವಾದ ಸಂಪಾದಿತೋದಯಂ
ನಿಷ್ಪ್ರತ್ಯೂಹ ಸಮುತ್ಪಾಕ ಶಾಸನಂ ಜಿನಶಾಸನಂ ||
[ಎ.ಕ. ೮-೨, ಸೊರಬ ೨೬೨, ೧೦೭೫. ಕುಪ್ಪಟೂರು. ಪು. ೧೦೯]

ಅನೇಕಾಂತ (ಸ್ಯಾದ್ವಾದ, ಸಪ್ತಭಂಗಿ ನ್ಯಾಯ) ವಾದದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ನಿರಾತಂಕಮಯವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾದ ಜಿನಶಾಸನವು ಗೆಲ್ಲಲಿ

೨೩. ಶ್ರೀ ಮ ಜ್ಜೈನ ಮ ಟೋಬ್ಧಿ ವರ್ಧನ ಘುಃ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ
ಸ್ಸ ರ್ಷ್ವದರ್ಪ್ವಕ ಹ ಸ್ತಿವ ಸ್ತಕು ರತಿ ಪ್ರೋತ್ಕಕಂಠ ಕಂಠೀರ ವ
ಶ್ರೀ ಮ ನ್ಗುಣಚಂದ್ರ ದೇವ ತು ರು ಸ್ಸೌ ಜನ್ಯ ಜನ್ಯಾ ವನಿ
ಸ್ಥೇಯು ತು ಶ್ರೀನಯ ಕೀರ್ತಿದೇವ ಮು ನಿಪ ಸ್ಸಿದ್ಧಾನ್ತ ಚಕ್ರೇಶ್ವ ರಃ ॥
[ಎ.ಕ. ೨(ಪ). ೫೬೪. ಅತೇದಿ. ಬಿಕ್ಕ (ಹಾಜಿ/ಪ.ತಾ.) ಪ್ರ ೩೪೫]

ಜಿನ ರ ಬೋಧದ ಯಿಂಬ ಕ ಡಲನ್ನಕ್ಕಿಸು ವ ಚಂದ್ರ ನೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿದ್ಯೆಗೆ ಗ ಣಿಯೂ ಜಂಬುದಿಂದಿರು ವ ವ ದನಸುಬ ಮ ದ್ದಾನೆಯ ನ್ನು ಪಿಟ್ಟ ವ ಗ ರ್ಜನೆಯ ಸಿಂಹವೂ, ಸ ಜ್ಜನಿಕೆಯ ತೌರು ವ ನೆಯೂ, ತ ತ್ವ ಬೋಧ ನೆಯ ಸಾಮ ರ್‍ಾಟರೂ, ಗು ಣಚಂದ್ರ ದೇವ ಮು ನಿಯು ಶಿಷ್ಯ ರೂ ಆಗಿರು ವ ನಯ ಕೀರ್ತಿ ದೇವ ಮು ನಿಪನು, ನ ಮ್ಮ ನ್ನು ಮು ನ್ನಡೆಸಲಿ, ಚಿರ ಕಾಲ ಬಾಳ ಲಿ ಎಂಬು ದ ಈ ಪ ದ್ಯದ ಹೃದಯ. ಈ ಪ್ರಾ ರ್ಥನಾ ಆ ರು ಪದ್ಯದ ಛಂದಸ್ಸು ಶಾದೂ ರ್ಲ ವಿಕ್ರೀಡಿತ ವಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಅಪರೂಪ ದ ವೃತ್ತ ಪ ದ್ಯ ವಾಗಿದೆ. ಜಿನ ರನ್ನು ಸ್ತು ತಿಸು ವ ಪದ್ಧತಿಯ ಲ್ಲಿಯೇ ಜಿನ ಮು ನಿಗಳನ್ನೂ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾ ಡು ವ ಕಲ್ಪ ನೆ ಪ್ರಾ ಯ ಗಳು ಶಾಸನ ಗಳ ಆರಂಭ ದಲ್ಲಿವೆ.

೨೪. ಜೈನ ದರ್ಶನದ ತಿರು ಳಿನ ತಿರು ಳು ಸ್ಯಾದ್ವಾ ದ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಸ್ಯಾದ್ವಾದವೇ ಜಿನ ದ ರ್ಶನದ ಅಮೋಘ ಲಾಂಛನ. ಸ್ಯಾದ್ವಾ ದವೇ ಜಿನಶಾಸನ. ಅಕ ಳಂಕ ಆಚಾರ್ಯ ರು ಇದನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಹೇಳಿದ ಶ್ರೀಮತ್ ಪರಮಗಂಭೀರ ಸ್ಯಾದ್ವಾ ಮೋಘಲಾಂಛನಂ... ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವು ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವಾಗಿದೆ. ಅದೇ ಬಗೆಯ ಭಾವನೆಯ ನ್ನು ಹೊಂದಲು ಗೊಂಡ ವ ಮ ತ್ತೊಂದು ಪ್ರಾ ರ್ಥನಾ ಪ ದ್ಯವನ್ನು ಶಾಸನ ಕ ವಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾ ನೆ:

ಶ್ರೀ ಮ ತ್ಸ್ಯಾದ್ವಾ ದ ಮು ದ್ರಾಂಕಿತ ವ ವ ಳಮ ಹೀನೇಂದ್ರ ಚಕ್ರೇಶ್ವ ರೀಡ್ಯಂ ಜೈನ
ಯ ಶಾಸನಂ ವಿಶ್ರು ತಮಖಿಳ ಹಿತಂ ದೋಷ ದೂರಂ ಗಭೀರಂ

ಜೀಯತ್ಕಾರುಣ್ಯ ಜನ್ಮಾವನಿ ಮಿತ ಗುಣ್ವಿಪ್ವ ಣ್ಯರ್ಣಿಕ ಪ್ರ ಷೀಕ್ಯೈಃ

ಸಂಸೇವ್ಯಂ ಮುಕ್ತಿ ಕನ್ಯಾ ಪರಿಚರು ಕರಣಪ್ರೌಢ ಷೀತತ್ತ್ರಿ ಳೋಕ್ಯಾಂ ||

[ಎ.ಕ. ೨(ಪ.) ೭೨ (೬೫). ೧೩೧೩. ಪು. ೩೦]. ಜಿನರ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ನಿರ್ಮಲವಾದದ್ದು, ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು, ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾದದ್ದು, ಕುಂದು ಇಲ್ಲದ್ದು, ಗಂಭೀರವಾದದ್ದು. ಇದಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸ್ಯಾದ್ವಾದದ ಮುದ್ರೆ ಇದೆ. ನಾಗರೂ ಇಂದ್ರರೂ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೂ ಇದನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಕರುಣೆಯ ಕಾರಂಜಿ. ಅನೇಕಾನೇಕ ಸಚ್ಚರಿತರೂ ಯೋಗಿಗಳೂ ಇದನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಯಾದ್ವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಬೆಳಗಲಿ ಎಂಬುದು ಈ ವೃತ್ತ ಪದ್ಯದ ಹುರುಳು. ಈ ಪದ್ಯವು ಸ್ರಗ್ಧರಾ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದೆ.

೨೫. ಶ್ರೀಮನ್ನಾಭೇಯ ನಾಥಾದ್ಯಮಳ ಜಿನವರಾನೀಕ ಸೌಧೋರು ವಾರ್ಧಿಃ

ಪ್ರಧ್ವಸ್ತಾಘ ಪ್ರಮೇಯ ಪ್ರಚಯ ವಿಷಯ ಕೈವಲ್ಯ ಬೋಧೋರು ವೇದಿ

ಶಸ್ತ್ರಸ್ಯಾತ್ಕಾರ ಮುದ್ರಾಶಬಳಿತ ಜನತಾನಂದ ನಾದೋರು ಘೋಷಃ

ಸ್ಥೇಯಾದಾಚಂದ್ರತಾರಂ ಪರಮ ಸುಖಮಹಾವೀರ್ಯ ವೀಚೀನಿಕಾಯಃ ||

[ಎ.ಕ ೨(ಪ.) ೭೧ (೬೪). ೧೧೬೩. ಪು. ೨೭. ಸಾಲು : ೩ ರಿಂದ ೯]. ಇದೂ ಸಹ ಮೇಲಿನ ವೃತ್ತ ಪದ್ಯಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸ್ರಗ್ಧರೆ ಪದ್ಯ. ಜಿನೇಂದ್ರರ ತತ್ವಬೋಧೆಯು ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವಂಥದ್ದು. ಅನ್ಯಮತಗಳೆಂಬ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆ ಇರುವ ಸೂರ್ಯನ ಹಾಗೆ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವು. ಇದು ಅಮೃತೋಪಮವಾದ ದೊಡ್ಡ ಕಡಲು. ನಾಭೇಯನಾಥನಾದ ವೃಷಭದೇವನೂ ಇತರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜಿನರೂ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸಾರಿದವರು. ದೋಷರಹಿತ ವಸ್ತುಗಳ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ಉನ್ನತವಾದ ಜ್ಞಾನಸಾಗರವೇ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತ.

ಸ್ಯಾದ್ವಾದ(ಸ್ಯಾತ್ಕಾರ) ವೆಂಬ ಉತ್ತಮ ಸಿದ್ಧಾಂತದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜನರಿಂದ ಆನಂದದ ಉದ್ಗಾರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸಾಗರದ ಅಲೆಗಳು ಪರವಶತೆಯನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಸ್ಯಾದ್ವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಚಂದ್ರ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಇರುವತನಕ ಮುನ್ನಡೆಯಲಿ. ಈ ಸ್ರಗ್ಧರಿ ವೃತ್ತ ಪದ್ಯವು ಏಳು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

೨೬. ಶ್ರೀಮನ್ನಾಥಕುಲೇನ್ದು ರಿದ್ರ ಪಡುದ್ವಧ್ಯ ಶ್ಯಾತಿಶ್ರೀಸುಧಾ
ಧಾರಾಧೌತಜಗತ್ತಮೋಪಹಮಹಃ ಪಿಣ್ಡಪ್ರಕಾಣ್ಡಂ ಮಹತ್
ಯಸ್ಮಾನ್ನಿರ್ಮಳಧರ್ಮವಾರ್ಧಿವಿಪುಳಶ್ರೀವರ್ದ್ಧಮಾನಾಸತಾಂ
ಧುತ್ಯುರ್ಬ್ಭವ್ಯಚಕೋರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಶ್ರೀವರ್ದ್ಧಮಾನೋ ಜಿನಃ ॥
[ಎ.ಕ ೨(ಪ.) ೭೭ (೬೭). ೧೧೨೯. ಪ್ರು. ೪೨]

ಈ ಲೋಕ ಕುಟುಂಬಗಳೆಂಬ ಕಾಡಿನ ನಡುವೆ ಯಮ ಎಂಬ ಬಡಗಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಈ ಯಮನೆಂಬ ಸ್ಥಪತಿಯು (ತಕ್ಷಕ) ಉತ್ತಮ ಮರಗಳನ್ನು (ಯೋಗ್ಯ ವೃತ್ತರಾದ ಜನರನ್ನು) ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವದ ಶಾಸನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಅಸ್ತಂಗತವಾಗುವ ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಅದರ ಕಟ್ಟ ಕಡೆಯ ಸಾಮ್ರಾಟನಾದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಇಂದ್ರನು, ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ ಚಿಕ್ಕಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಸಲ್ಲೇಖನ ವಿಧಿಯಿಂದ ಮುಡಿಪಿದ ನೆನಪಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಶಾಸನವಿದು. ಯಮಸ್ಯ ಕರುಣಾ ನಾಸ್ತಿ –ಎಂಬಂತೆ, ಆಬಾಲ ಗೋಪಾಲವೃದ್ಧರೆನ್ನದೆ, ಬಡವಬಲ್ಲಿದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎನ್ನದೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪ್ರಾಣವನ್ನೂ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ 'ಯಮದೇವರಾಯ' ನನ್ನ, ಆತನ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನವನ್ನೂ ಈ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕ ಮತ್ತಾವುದೆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿಲ್ಲ.

೨೮. ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಜನ್ಮಗೇಹಂ ನಿಭೃತನಿರುಪಮೌರ್ವ್ವಾನಳೋದ್ದಾಮತೇಜಂ

ವಿಸ್ತಾ ರಾನ್ತಃ ಕೃತೋರ್ವೀತಳ ಪ ಪ ಳಯುಳಶ್ಚಂದ್ರ ಸಥು ಱತಿ,ದಾಮಂ

ಪ ಸ್ತು,ಬ್ರಾತೋದ್ಧ ಪಸ್ಥಾ ಸ್ಯಕಪ ತು ರು ಸ್ತ್ವಾ ಪಳಂಬುಗ ಬಿರಂ
ಪ್ರ ಸ್ತು ತ್ಯಂ ನಿತ್ಯ ಪ ಂಬೋನಿದಿ ನಿದ ಪಿ ಸಗು ಂಹ ೆ ಱಯ್ಸು ಳೋರ್ವೀಶ ಪುಶ ಂ ||

[ಎ.ಕ ೨ (ಪ.) ೪೭೬ (೩೪೫) ೧೧೫೯.೦ ಕ್ರು . ೨೮೭]. ಹ ೆ ಱಯ್ಸು ಳ ರಾಜರ ಮ ಸಿತಸ್ತು ಕ ಡಲಿನಂತಿ ಅತಿಶ ರು ತಿಯಿ ಂದ ಶೋ,ಬಾಯು ಮಾನ ವಾಗಿದಿ. ಅದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ಹುಟ್ಟಿ ದಸ್ಥಳ, ಬಡ ಬಾಗ್ನಿ ರು ಹ ಾಗಿ ಅದಕ್ಕಿ ಎಣಿಯಿ ಲ್ಲದ ಹ ೆ ಱ ಪಿದಿ. ಹ ರೂಾದ ಸಿಲ ದ ಉದ್ದ ಗಲ ಪನ್ನ ಅದು ಆಪ ರಿಸಿದಿ. ಒಳ್ಳಿ ರು ಹ ೆ ಸರು ಪಡಿಯು ಪ ಚಂದ್ರನಿಗಿ ತ ಪರು ಪ ಸಿ. ಉತ್ತ ಪ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಹು ಟ್ಟಿದ ಜಾಗ. ಹ ೆಚ್ಚಿನ ಕಸ ತ್ರು ಇರು ಪ ತ್ತು ದ, ಗ ಂಬೀರ ವಾದ ದ್ದು ಹಾಗ ಱ ಪ್ರಶ ಂಸಾಹ ರ್ವಾದ ದ್ದು ಈಹ ೆ ಱಯ್ಸು ಳ ಪ ಶ . ಇದು ಸ್ರಗ್ಧರಿ ಪೃತ್ತ . ಈ ಪದ್ಯ ದ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವಾ ರಸ್ಯ ವಾದ ಸ ಂಗ ತಿಯಿ ಯದಿ: ಇದು ಸಂಸ್ಕೃ ತ ದಲ್ಲಿ ಆರ ಂಬ ವಾಗಿ ಕ ನ್ನ ಡದಲ್ಲಿ ಮು ಕ್ತಾ ರು ವಾಗಿದಿ. ಇಡೀ ಪೃತ್ತ ದಲ್ಲಿ ಇರು ತ್ತು ದ ಎರ ಡೇ ಎರ ಡು ಕ ನ್ನ ಡ ಪ ಾತು ಗಳು ಎಸಿಗು ಂ ಮ ತ್ತು ಹ ೆ ಱಯ್ಸು ಳ. ಇನ್ನು ಳಿದ ಶೀಕ ಡ ತೊಂ ಬತ್ತು ,ಬಾಗ ಸ ಂಸ್ಕೃ ತ ಪ ರು . ಶಾಸನ ಗ ಳನ್ನ ಮು ಂದಿ ಉದಾಹ ರಿಸಲಾಗು ತ್ತು ದ.

೨೯. ಸ್ವ ಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ಜಯು ಭ್ಯು ದಯಶ್ಚ ಶ್ರೀ ಸುದ ತಿ ಪು ಪ ಪ ನಿವಾಸ....ಪು ತು ನಾತಾಳ

ಸೌಖ್ಯೋದ್ಭಾಸಿ ಪ ರಿ ಪಾಳಿಕೀ ಜಿನಶಾಸ ನ ಪ ಂ ಪಾರ್ಶ್ವ ನಾಥ ನಾ......

[ಕ .ಇ. ೫, ೬೮. ೧೨೦೩. ಮ ನಗು ಂದಿ (ಮ ಣಿಗು ಂದಗಿ) (ದಾಜಿ/ತಾ)]

ಈ ತುಟ್ರಿತ ಶಾಸನ ಪದ್ಯವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕನ್ನಡ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಮಣಿಪ್ರವಾಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಪ್ರಾಯಃ ಪದ್ಮಾವತಿ ದೇವಿಯ ಸ್ತೋತ್ರ ಪದ್ಯವಿರಬೇಕು. ಇದರ ಖಚಿತ ಸ್ವರೂಪ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

೨೦. ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪದ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಅದರ ಬದಲಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನಾರೂಪದ ಒಂದೆರಡು ಸ್ತುತಿಪರ ಪ್ರಣಾಮ ಶಬ್ದವಿರುತ್ತದೆ ಕೆಲವು ನಿದರ್ಶನಗಳು: ಶ್ರೀ ವರ್ಧಮಾನಾಯ ನಮಃ [ಎ.ಕ.೨(ಪ.) ೪೮೩ (೪೪೦) ಪು. ೩೧೨], ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರನಾಥಾಯ ನಮಃ [ಅದೇ, ೪೮೪(೪೪೧). ಪು. ೩೧೩], ಶ್ರೀ ನೇಮಿನಾಥಾಯ ನಮಃ [ಅದೇ, ೪೮೫(೪೪೨) ಪು. ೩೧೪] ಶ್ರೀ ವೀತರಾಗಾಯ ನಮಃ [ಕ.ಇ. ೧. ೫೧. ೧೪೫೨. ಕಾಯಿ ಕಿಣಿ (ಉ.ಕ ಜಿ/ ಭಟ್ಕಳ ತಾ) ಶ್ರೀ ಗೊಮ್ಮಟೇಶಾಯ ನಮಃ [ಎ.ಕ. ೨(ಪ.) ೪೮೭ (೩೫೬). ಪು. ೩೦೪] ಇತ್ಯಾದಿ

೨೧. ತಾರಾಸ್ಫಾರಾಲಕೌಘೇ ಸುಕೃತಸುಮನೋವೃಷ್ಟಿ ತುಷ್ಟಾಶಿರಾಲಿ
ಸ್ತೋಮಶ್ರೀ ಕಾಂತಿದೃಪ್ತ ಭಜರಪಟಲೀಡಂಬಿತೋರಸ್ಯ
ಮೂರ್ಧ್ನಿಸ್ಸೋಯಂ ಶ್ರೀಗುಂಮಟೇಶ ಸ್ತ್ರಿಭುವನಸರಸೀರಾಜಸೀರಾಜ
ಹಂಸೋಭವ್ಯ.. ಬಬಾನು ಬೆಳುಗುಳ ನಗರ ಸಾಧು ಜೀಜೀಯತಿರ್ದಂ ||

[ಎ.ಕ. ೨(ಪ.) ೪೭೩ (೩೪೨) ೧೫ ಶ.ಪು. ೨೮೫] ಇದು ಸ್ವಾಲ್ಪಿಯಾದ ಅಶುದ್ಧರೂಪದ ಸ್ರಗ್ಧರೆ ವೃತ್ತ ಪದ್ಯ. ಬೆಳುಗುಳ ನಗರದಲ್ಲಿ ಗುಮ್ಮಟೇಶನು ಮೂರು ಲೋಕಗಳೆಂಬ ಸರೋವರದಲ್ಲಿನ ರಾಜಹಂಸವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಭವ್ಯರೆಂಬ ತಾವರೆಗಳಿಗೆ ಸೂರ್ಯನಂತಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ ಬೆಳ್ವಾದ ಹೊಳೆಯುವ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಗುಂಗುರು ಕೂದಲು ಮೇಲೆ, ಮೇಲಿದ ದೇವತೆಗಳು ಸುರಿಯುವ ಹೂಗಳಿಗೆ ಆಸೆಪಟ್ಟು ಬರುವ ದುಂಬಿಗಳ ಸಮೂಹ ಪಮಿತಡಗಳಂತೆ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿವೆ.

೩೨. ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಸಿಂಹಪಾಲು. ಇಡೀ ಶಾಸನದ ಒಕ್ಕಣೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೂ ಶಾಸನದ ಮುಡಿಗೆ ಇಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕುಸುಮವನ್ನೇ. ಆದರೆ ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವೆಂದು ಸಾರಾಸಗಟು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ದೇವರ, ಗುರುಗಳ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ತುತಿಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಬಳಕೆ ಆಗಿರುವ ಕೆಲವು ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸ್ವಸ್ತಿ ಸಮಸ್ತಲಸದ್ಗುಣ
ವಸ್ತು ಪೂಜಿತರಪಾರಭವವಾರ್ಧಿತಡಿ
ನಿಸ್ತರಣಕಾರಣ.
ಸ್ತುತ್ಯರ್ಗಳ್ ಕೊಂಡಕುಂದಾಚಾರ್ಯರ್ ||

ಚತುರಕುಳವಾರಣಮೆನಿ
ಪತುರುವಂತಳಿದ ಕೊಂಡಕುಂದಾಚಾರ್ಯರ್
ವ್ರತಿಪುರಶಿಷ್ಯರನೇಕ
ಪ್ರತಿಶಿಷ್ಯಷ್ಟಾಲಬರಾದರಮರ್ಪ್ಪರುದೊಳ್ ||

ಎಣಿಕೆಗೆ ಮಿಗಿಲೆನಿಸಿದ ಗುಣ
ಗಣನಿಧಿಗಳ್ಗಿದ್ದು ಗೃದ್ಧಪಿಞ್ಛಾಚಾರ್ಯರ್
ಗ್ಗಣಧರರ ಸದೃಶರ್ದ್ದೀರ್ಸಿಗ
ಗಣಧರರನನುಕರಿಸಿದರಖಿಳಾವನಿಯೊಳ್ ||

[ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಸನಗಳು (೧೯೯೬): ಕುಳಗೇರಿ ೨೨: ೧೧೩೮. ಸಾಲು : ೧–೫]

ಶ್ರೀ ಗೊಂಮಟ ಜಿನ ನಂ ನು

ನಾಗಾಮ ರದಿತಿಜ ಖಚರಪತಿ ಪೂ ಜಿತುಂ

ಯೋಗಾಗ್ನಿಹ ತಸ್ಮರನಂ

ಯೋಗಿಧ್ಯೇಯು ನನಮೇಯು ನಂಸ್ತು ತಿಯಿ ಸು ಮೆ ||

[ಎ.ಕ . ೨(ಪ.) ಬೀ ೪೦೩ (೧೫ ಬೀ ೩೩೫). ೧೨–೧೩ ಶ . ಬಸ್ತಿಹಳ್ಳಿ (ಹಾಜಿ/ಬೀತಾ)ಪು .

೩೬೯]

ನ ರು ಲೋ.ಬದ್ಧರು ದೂಳು ನಂ ಪ ದನಘೋರ ದ್ವಾಂತ ತೀಬ್ರಾ ಯು ಪ

ನ ರು ಕ್ಷೇಪಯು ತ ಪ್ರ ಮ ಣಾ ಪ ರಿನಿರ್ಣೀತಾರ್ಥ ಸ ಮೊಹ ನಂ

ನ ರು ನಾನ ಸ್ಥನಶಾಂತಕಾಂತ ತನ ಮಂ ಸಿದ್ಧಾ ಂತ ಚಕ್ರಿಶ ನಂ

ನ ರು ಕೀರ್ತಿ ಬ್ರ ತಿ ರಾಜನಂ ನಿನಿದಿಂಡುಂ ಪಾಪೊ ಲ್ಕರಂ ಪಿಗು ಗಂ||

[ಎ.ಕ . ೨(ಪ.) ೪೫೫ (೩೩೩) ೧೩೦ ಶ . ದ ಆರಂಭಕಾಲ . ಪು . ೨೭೬]. ಇದು ಮ ತ್ತೇಬ ವಿಕ್ರೀಡಿತ ವೃತ್ತ ಪದ್ಯ. ಹಿದರೆಹಾಗೂ ದು ರಾಶೆ ಎಂಬ ಎರಡೂ ಇಲ್ಲದವನೂ ಮ ನ್ಮಥನೆಂಬ ದೊಡ್ಡ ಕತ್ತಲೆಗೆ ಸೂರ್ಯನೂ ಚರ್ಚೆ (ವಾದ) ಹಾಗೂ ಅದಿಕಾರದಿಂದ ತಿಮ ರ್ಾನಿಸಿದ ಜ್ಞಾನಿಯೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಬ್ಬವಾಗು ವಂತಹ ಪ್ರಶಾಂತ ಪೂ ಕಾಂತಿಮಯ ಪೂ ಆದ ದೇಹವುಳ್ಳವನೂ ಸ್ಯಾದ್ವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಬುತ್ವವುಳ್ಳವನೂ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ರಾಜನೂ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೊಡನೆ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ಹಿಂಗಿ ಹೋಗು ವಂತಹ ಮಹಾ ಆದವನು ನ ರು ಕೀರ್ತಿ ಮುನಿರಾಜನು.

ಕ ಮಿಮಹ ಸ್ತುತಂ ನಿಗಳ್ದ ರೀಚ ಚಪ ಳಾಪು ತಿಯಿಂ ಬಳಿಕ್ಕಮಾ

ನ ಮು ಪನದೊಳಿಂತ ನಂತ ಜ್ಞಾದ ಮ್ಯರ್ಗವನು ದ್ಧರುದ್ಧರ ರೀಚ ನಂ

ಸುಪ್ರೀತಮಣಿ ಬಾಂಧವ ಪುರಧರಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಿ ಜಿನೇಶ ತೀರ್ಥವಂ

ಕವಡೆಯ ಬೊಪ್ಪನುದ್ಧರಿಸಿದಂ ಮದವಲ್ಲಭ ರಾಜ್ಯ ಭೂಷಣಂ ||

[ಎ.ಕ. ೭–೧, ಶಿಕಾರಿ. ೨೨೫. ೧೨೦೩–೦೪. ಬಂದಳಿಕೆ. ಪು. ೩೦೧. ಸಾಲು : ೧–೯]. ಈ ಚಂಪಕಮಾಲಾವೃತ್ತವು ಕವಡೆಯ ಬೊಪ್ಪನೆಂಬ ಸಾಮಂತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿರುವ ಪದ್ಯ.

ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯದ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ, ಶಾರ್ದೂಲ ವಿಕ್ರೀಡಿತ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಹೊಗಳಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವ ಒಂದು ಶಾಸನ ಪದ್ಯವಿದು –

ಶ್ರೀಮಜ್ಜಿನಪದಾಂಬುಜಾತ ಜನಿತ ಶ್ರೀಕಾಂತೆಯೆಂಬಂದದಿ

ಭೂಮಿ ಪ್ರಸ್ತುತಿ ದಾನಧರ್ಮ.................

ಕಾಮಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರತಿಭಾಸಿ ರಂಜಿಸಲಿ ವಸತಿಯ....................

...............................ಕ್ಕಂಜಾ

ಕ್ಷೇಮಾನಂದದ ಕೀರ್ತಿಯಿಂ. ವಾರ್ಧಿಯ...ಯೆಂದಗ್ಗಳಂ ||

[ಎ.ಕ ೭–೧, ಶಿಕಾರಿ. ೨೦೦. ೧೧೯೦. ಬಳ್ಳಿಗಾವೆ. ಪು. ೨೯೨] ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಮುಕ್ಕಾಗಿರುವ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿರುವ ಸ್ತ್ರೀ ಯಾರೆಂಬುದು ಈ ವೃತ್ತ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯದಾದರೂ ಇದರ ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆಕೆಯ ಹೆಸರು ಶಾಂತಲೆ (ಸಾಂತವ್ವೆ) ಯೆಂದೂ ಆಕೆ ಸಂಕರನಾಯಕನ ಮುದ್ದಿನ ಮಗಳೆಂದೂ, ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಯ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶಾಂತೀಶ್ವರ ಜಿನರ ಭಕ್ತೆಯೆಂದೂ ನರುಕೀರ್ತಿ ದೇವಮುನಿಯ ಶಿಷ್ಯಳೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ

ಶ್ರೀಮತ್ಪಾರ್ಶ್ವದೇವಂ

ಬಿಣಾಪಿತಂ ಮಂತ್ರಿ ಹುಳ್ಳರಾಜಂಗಂ ತ

ದ್ಭಾಮಿನಿ ಪದ್ಮಾವತಿಗಂ

ಕ್ಷೇಮಾಯುರ್ವಿಭವವೃದ್ಧಿಯಂ ಮಾಳ್ಕೆ ಜಿನಂ ||

[ಎ.ಕ ೨ (ಪ.) ೪೭೭ (೩೪೬). ೧೧೫೯. ಶ್ರ. ೨೯೧] ಸತಿಪ, ಮಹಾಭಂಡಾರಿ ಹುಳ್ಳರಾಜ ಮತ್ತು ಪದ್ಮಾವತಿ ದಂಪತಿಗಳನ್ನ, ಆಯುಸ್ಸು ವೈಭವಗಳನ್ನ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಿ ಎಂದು ಸುಪಾರ್ಶ್ವದೇವನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದೆ; ಸುಪಾರ್ಶ್ವನನ್ನ ಕುರಿತ ಪದ್ಯಗಳೂ ಬಸದಿಗಳೂ ತುಂಬ ಕಡಿಮೆಯೆಂಬ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಂದ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಿದೆ.

ವಿದ್ಯಾನಂದಸ್ವಾಮಿಯ

ಹೃದ್ಯೋಪನ್ಯಾಸವಾಣಿಯದರ ಬಗೆಯಿಂದಂ

ಮಾಧ್ಯಸ್ಥ್ಯರಾಗ ಜಿನೇಂದ್ರರ

ಬೋಧ್ಯೋದ್ಧರಣ ಸುಮತಿಯುಂ ತಿದ್ದಿ ಬೆಳೆಸಿಗುಂ ||

ಸ್ಥಿತಿಯೊಳ್ ವಿದ್ಯಾನಂದ

ಪ್ರತಿಪತಿ ಮುಖಜಾತವಾಣಿ ಮಿಬ್ಬರ ಪಾಸದೊ

ಳ್ಸತತಂ ರಂಜಿಸುತಿರ್ಕ್ಕುಂ

ಬ್ರತಿಮಿಪಿತ ಕಾಂತರ ಚಿತ್ತಬಾಷ್ಯದ ತೆರದಿಂ ||

ವಿದ್ಯಾನಂದಸ್ವಾಮಿ ವ್ಯಾಸ

ಪದ್ಯೋಪನ್ಯಾಸ ಮುದ್ರೆ ಕವಿಗಳ ಪಾಸದೊಳ್

ಸದ್ಯಂ ಸುಖಕರ ಬಾಣಸ

ಗ ದ್ಯಾತ್ಮ ಕ ಷ್ಟುಂತಿ ರಂಜಿಸಿ ತಿ೬ಕು೬೦ ||

[ಹಿ ೊಂಬ ಜ ಶಾಸ ನಗಳು (೧೯೯೭). ೧೨ (ಲ ನ ಗರ ೪೬). ೧೫೨೬, ಪು . ೯೨]. ಈ ಮ ೂರು ಪದ್ಯಗಳು ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿ, ವ್ಯಾ ಖ್ಯಾನ , ಸ ಪ ರ್ಥ್ಯ, ವಾದ ಚಾತು ರ್ಯ ಸಿದ್ಧ ಸಿದ ವಾದಿ ವಿದ್ಯಾನ ಂದ ಮು ನಿಯ ಸ್ತು ತಿಪರ ವಾಗಿವೆ: '೧೬ ನೆಯ ಶ ತಮಾನದಲ್ಲಿನ ಕ ರ್ನಾಟಕ ದ ರಾಜ್ಯದ ಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾ ನುದ ರ ಗಾಢ ವಾದ ಪ್ರಭಾವ, ಉನ್ನ ತವಾದ ಸ ಹಾಂಕಷ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪಡಿದು ಡಿಯ ಗಾ ಕೀಳುತ್ತಿತ್ತು , ಕಾಣ ತ್ತಿತ್ತು . ಅವ ರ ಚಟು ಮ ಖಿಸ್ಥಾದ ನಿಗಳು ದೀರ್ಘ ಪರಿಣಾಮ ವನ್ನ ಹ ೊಂದಿದ್ದು ವು. ದಾರ್ಶನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಂತೂ ವಾದಿ ವಿದ್ಯಾ ನಂದರು ಸೀವ ಪುರುಷರಾಗಿದ್ದ ರು [ನಾಗ ರಾಜಯ್ಯ , ಹ ಪ: ಸಾಂತ ರರು – ಒಂದು ಅಧ್ಯಯ ನ, ೧೯೭೭, ೧೬೬]

ಇದು ವರೆಗೆ ಕ ರ್ನಾಟಕ ದ ಜೈನ ಶಾಸ ನಗ ಳ ಆರಂಭದ ಲ್ಲಿ ಬರು ವ ಪ್ರಾ ರ್ಥನಾ ರ ೂಪದ ಮ ಂಗಳ ಪದ್ಯಗಳ ಒಂದು ಸ್ಥೂಲ ಸ ಮೀಕ್ಷೆ ಮ ಾಡಿ, ಈ ಮ ಾಹಿತಿಗ ಳನ್ನ ಒದ ಗಿಸಿದ್ದೇನೆ; ಇವಲ್ಲ ದೆ ಇನ್ನೂ ಹ ತ್ತಾ ರು ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲ ದೆ ಜೈನ ಶಾಸ ನಗಳ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಜಿನ ಸ್ತುತಿಗ ಳಿಲ್ಲ ದ ಶಾಸ ನಗಳಿಲ್ಲ ಅಜೈನ ಶಾಸ ನಗಳಿಂದ ಸಾರಾಸ ಗಟಾಗಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ನೋಡು ವಂತಿಲ್ಲ . ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಜಿನ ಸ್ತು ತಿಯೇ ಇರದ ಅನೇಕ ಜೈನಪ್ರ ವಾದ ಶಾಸನ ಗಳೂ ಇವೆಯೆಂಬ ದನ್ನ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸು ವ ದಕ್ಕೆಂದು ಕೆಲ ವು ಶಾಸ ನ ಸಂಖ್ಯೆ ಗಳನ್ನಷ್ಟೆ ಉದಾಹ ರಿಸುತ್ತೇನೆ:

೧. ಸೌ.ಇ.ಇ. ೧೮, ೭೯. ೧೦೭೪.

೨. ಸೌ.ಇ.ಇ. ೧೧–೧, ೫. ೭೫೨. ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ.

೩. ಅದೇ, ೩೪. ೯೨೫. ಅಸು ಡಿ. ೪. ಅದೇ. ೩೮. ೯೫೦. ನ ರೇಗಲ್

೪. ಸೌ.ಇ.ಇ. ೨೦, ೪. ೬೮೩. ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವ ರ.

ಈ ಶಾಸನಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆಯು ಫಲವಾಗಿ ಕೆಲವು ನಿರ್ಣಯ ರೂಪದ ನಿಲುವಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ:

೧. ಶಾಸನಗಳ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪದ್ಯಗಳು ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗ್ಯ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ; ಆ ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳಿವೆ.

೨. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಸಾವಿರ ಜೈನಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪುನರುಕ್ತಿಯಿರುವಂತೆ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯೂ ಇದೆ.

೩. ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ತೀರ್ಥಂಕರರಿಗೆ (ಮಹಾವೀರ, ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ, ಮಲ್ಲಿನಾಥ) ಅನ್ವಯಿಸಿವೆ.

೪. ಕೆಲವು ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಂಕರರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಹಾಗೆ ಸಾಧಾರಣೀಕರಿಸಿವೆ.

೫. ಜಿನರಿಗೆ ಅಲ್ಲದೆ ಜೈನ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ.

೬. ಪುರಾಣ ಪುರುಷರೇ ಅಲ್ಲದೆ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಆಗಿಹೋದ ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿ ಮಾಡಿದ ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ.

೭. ಜಿನರ ಸ್ತುತಿಯ ಜೊತೆ ಜೈನ ಆಚಾರ್ಯರ ಸ್ತುತಿಯ ಜೊತೆ ಆಗಿರದೆ ದೊರೆ, ರಾಜ, ಸಾಮಂತ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇರುವ ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ.

೮. ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪದ್ಯಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗಿಲ್ಲ; ಜೈನರ ಮೂಲ ಆಗಮಗಳು ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತವನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಶಾಸನ ರಚಿಸಿದವರಿಗೆ ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣ.

೯. ಇಡೀ ಶಾಸನ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರುವುದು, ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳೇ ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದು ಜೈನರು ಜನಭಾಷೆಗೆ ತೋರಿದ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಸಧ್ಯಾತವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪದ್ಯವೇ ಅಲ್ಲದೆ ನಡುವೆಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದುಂಟು.

೧೦. ತೀರ್ಥಂಕರರ, ಜೈನಾಚಾರ್ಯರ, ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಜೈನಪರವಾದ ಪದ್ಯಗಳು ಇರದ ಜೈನ ಶಾಸನಗಳೂ ಇವೆ.

೧೧. ಸಂಸ್ಕೃತ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನಗಳು ಕಡಿಮೆ; ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಸಹ ಕನ್ನಡ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚು.

೧೨. ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಾರಾಧಿಕ್ಯವಿರುವ ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಗಂಭೀರಸ್ಯಾದ್ವಾದ ಮೋಘ... ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಶಾಸನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಅಥವಾ ಮೂರನೆಯ ಅಥವಾ ಶಾಸನದ ನಡುವೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವುದೂ ಉಂಟು.

೧೩. ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪದ್ಯಗಳ ಪ್ರಸಾರಾಧಿಕ್ಯವಿದ್ದರೂ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ.

೧೪. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದೇ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪದ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದು ರೂಢಿಯಾದರೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಎರಡು, ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವುದುಂಟು.

೧೫. ಪುನರುಕ್ತಿಯಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಠಾಂತರಗಳೂ ಇವೆ.

೧೬. ಇಡೀ ಪದ್ಯವನ್ನು ಬಳಸದೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವನ್ನಷ್ಟೇ ಇಡಲಾಗಿದೆ.

೧೭. ಸ್ಖಾಲಿತ್ಯಗಳಿರುವ ಪದ್ಯಗಳೂ ಕಂಡುಬಂದಿವೆ. ಪೂರ್ಣತ್ರುಟಿತ, ಅರೆಮುಕ್ಕಾದ, ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ನಷ್ಟವಾದ ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ.

೧೮. ಛಂದಸ್ಸಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಪ್ರಸಾರ ಅಧಿಕತರವಾಗಿದ್ದರೂ ವೈವಿಧ್ಯವೂ ಇದೆ. ಸ್ರಗ್ಧರೆ, ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೀಡಿತ, ಮಾಲಿನಿ, ರಥೋದ್ಧತ, ಇಂದ್ರವಜ್ರ, ಚಂಪಕಮಾಲೆ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ವೃತ್ತಗಳಿವೆ.

೧೯. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವದ ಪದ್ಯಗಳ ಹಾಗೆಯೇ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯದ ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ.

೨೦. ಆಕರ ತಿಳಿದಿರುವ ಪದ್ಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಆಕರ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಪದ್ಯಗಳು ಅಧಿಕ, ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಶಾಸನ ಕವಿಯೇ ರಚಿಸಿರುವುದುಂಟು; ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತು ದಿಟ.

೨೧. ಪರಮತ, ಅನ್ಯಧರ್ಮ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವ ಧೃತಿಯ ಧ್ವನಿಯೂ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನುರಣನಗೊಂಡಿದೆ.

೨೨. ಸ್ವಧರ್ಮಪರರೂ, ಸ್ವಮತನಿಷ್ಠೆ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅನ್ಯಮತ ಧರ್ಮಗಳ ನಿಂದಿಸಿಲ್ಲ.

೨೩. ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂದ ಪದ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಕೊಪ್ಪಳ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಬೊಪ್ಪ